

KÄRPÄNOJAN RAHASTO

Prokuristi uskoi parempaan tulevaisuuteen

Rahasto perustuu prokuristi Emil Kärpänojan (ent. Nikander, 1850–1938) testamenttiin 1937. Hän oli ensimmäinen, joka testamenttasi omaisuutensa Suomen Kulttuurirahastolle. Rahasto tukee yleisesti suomalaista tiedettä ja taidetta.

Emil Gustaf Kärpänoja syntyi 2.9.1850 Hämeenlinnassa ja kuoli Lopella, Launosten Santamäessä, ja hänen vanhempansa olivat tilanomistaja Gustaf Nikander ja Hedvig (Hedda) Lovisa o.s. Nyström. Perheessä oli myös tytär, Hilda Sofia. Perhe muutti 1871 Lopelle Kärpänojan tilalle, jonka mukaan Emil Gustaf 1906 valitsi uuden suomenkielisen sukunimensä. Hän valmistui ylioppilaaksi Hämeenlinnan lyseosta ja ryhtyi lukemaan teologiaa Helsingin yliopistossa 1871. Saatuaan opintonsa päätökseen hän ei ottanutkaan pappisvihkimystä vaan ryhtyi 1891 maanviljelysneuvos H. G. Paloheimon prokuristiksi. Paloheimokin oli alun perin pappi, ja miehistä tuli uskollinen työpari Paloheimon kuolemaan 1919 saakka. He muun muassa organisoivat yhdessä Lopen kunnassa kansalaisadressin keräystyötä siivittävän kansalaiskokouksen vuonna 1899: Paloheimo oli kokouksen puheenjohtaja ja Kärpänoja sihteeri. Emil Kärpänoja toimi Paloheimon yhtiön monissa luottamustehtävissä eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Emil Kärpänoja oli hyväsydäminen ihminen, joka teki jo elinaikanaan lahjoituksia yleishyödyllisiin tarkoituksiin kuten Lopen seurakunnalle ja suojeluskunnalle. Hän oli poikamies, joka piti isällisen hyvää huolta omasta suvustaan. Hän auttoi mielellään avuntarpeessa olevia, varsinkin sellaisia, jotka pyrkivät opintieillä eteenpäin. Emil Kärpänoja kuului ensimmäiseen suomalaiseen kansallisesti valvutuneeseen sivistyneistösukupolveen: hän oli syntynyt melko köyhistä oloista mutta eteni sitkeästi elämäänsä. Hän tuki isänmaallisia hankkeita ja toivoi maalleen

Kuva: SKR

valoisampaa tulevaisuutta. Hän oli kiintynyt ja kiinnittynyt suomalaiseen maaperään, ja hänet palkittiin 80-vuotiaana muun muassa Suojeluskuntien ansioristillä.

Emil Kärpänoja oli vaatimaton, rehellinen ja melko huumorintajuinenkin. Hän luki varsin paljon ja hänellä oli monipuolinen kirjasto. Kärpänojasta pidettiin ja hänestä oli aistittavissa jotain erikoista, tavallisista ihmisistä poikkeavaa. Hänellä oli tietty päämäärä elämässään.

Emil Kärpänoja kuoli 2.1.1938. Kulttuurirahaston johtokunta oli tehnyt teki päätöksen pystyttää testamenttilahjoittajien haudalle muistokiven, ellei joku muu sitä pystyttänyt. Ensimmäisen muistokivi pystytettiin Emil Kärpänojan haudalle 18.9.1938 Lopen hautausmaalle. Se on kookas, graniittinen hautakivi, johon kuvanveistäjä Eino Räsänen on muovannut pronssista Kärpänojan kasvokuvan.

Osuuskunta Sigillum/Seija A. Niemi

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON tehtävä on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen. Kulttuurirahasto muodostuu Säätiöstä (perustettu 1939) ja Kannatusyhdistyksestä (perustettu 1937). Säätiön sisällä toimii keskusrahasto ja 17 maakuntarahastoa. Kulttuurirahasto jakaa apurahoja ja palkintoja tieteen ja taiteen tekijöille sekä kulttuurielämän eri aloille toimiville henkilöille ja yhteisöille. Apurahojen ohella Kulttuurirahastolla on myös omaa kulttuuritoimintaa. Lisätietoa www.skr.fi.